

การสร้างความน่าเชื่อถือในการตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนลายมือชื่อด้วยระบบมาตรฐาน ISO17020 :2012

พันตำรวจตรีหญิง ปวีณา กสิกิจวิวัฒน์
นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

การตรวจพิสูจน์พยานเอกสารเป็นพยานหลักฐานประเภทหนึ่งทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ปัจจุบันการตรวจพิสูจน์พยานเอกสารส่วนใหญ่เป็นการตรวจพิสูจน์ลายมือเขียน ลายมือชื่อ การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนลายมือชื่อ เป็นการตรวจพิสูจน์ที่ใช้หลักการตรวจเปรียบเทียบคุณสมบัติของการเขียนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องผ่านการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามหลักสูตรที่กำหนด และต้องผ่านการทดสอบความสามารถ (competency testing) จึงสามารถปรับระดับจากผู้ฝึกหัดเป็นผู้ตรวจพิสูจน์และผู้เชี่ยวชาญ ต้องมีการทดสอบความชำนาญ (Proficiency testing) เป็นประจำทุกปี เพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านนี้คงความสามารถและมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากรายงานของการตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนและลายมือชื่อมีผลการตรวจพิสูจน์ที่มีการลงความเห็น (Opinion) นอกจากความน่าเชื่อถือของบุคลากรและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์แล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้รายงานการตรวจพิสูจน์มีคุณค่าและความน่าเชื่อถือมากขึ้นคือการได้รับการรับรองในระบบมาตรฐานสากล

จากความหมายของลายมือเขียน ที่หมายถึง ข้อความที่เกิดจากการเขียน ตัวอักษร ตัวเลข และเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ และลายมือชื่อ หมายถึง ชื่อหรือสัญลักษณ์แทนชื่อของบุคคล ซึ่งบุคคลนั้นลงไว้ในหนังสือ หรือ เอกสาร เพื่อรับรองหรือ แสดงว่าตนเป็นผู้ทำหนังสือหรือเอกสารนั้น และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น และ มาตรา 653 การกู้ยืมเงินกว่าสองพันบาทขึ้นไปนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ แสดงให้เห็นว่า การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนลายมือชื่อเกี่ยวข้องกับเอกสารหลายประเภท

การเขียนเกิดจากการทำงานของกล้ามเนื้อมือ ที่มาจากระบบประสาท จากวัยเด็กที่เริ่มจากการคัดเขียนตามเส้นประในแบบฝึกคัดลายมือ (copybook) จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มี คุณลักษณะเฉพาะตัวของการเขียน (individual characteristic) ที่ประกอบด้วย คุณภาพของลายเส้น (line quality)- สัดส่วนตัวอักษร (ratio or size consistency)- ความเอนเอียง (slope or slant)- ระดับแนวของการเขียน (alignment) - ชัดความสามารถในการเขียน (ability) ลีลาของการเขียน (movement) การลังเล (hesitation) ลายเส้นที่สั่น (tremor) การกดปากกา (pen pressure) เป็นต้น การตรวจพิสูจน์จึงเป็นการตรวจพิสูจน์คุณลักษณะเฉพาะตัวเหล่านี้เปรียบเทียบกับระหว่างลายมือเขียนหรือลายมือชื่อปัญหาเกี่ยวกับลายมือเขียนหรือลายมือชื่อตัวอย่าง โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น คนสองคน ไม่

สามารถเขียนได้เหมือนกันอย่างสมบูรณ์ในทุกรายละเอียด การเขียนของแต่ละคน ย่อมมีความผิดเพี้ยนตามธรรมชาติ ไม่มีผู้ใดสามารถเลียนแบบนิสัยการเขียนของผู้อื่นได้อย่างสมบูรณ์ ในการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบลายมือหากมีองค์ประกอบเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน ถ้าลายมือชื่อหรือลายมือเขียนข้อความเหมือนกันอย่างสิ้นเชิงอาจเกิดจากการทำสำเนา หรือ ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เมื่อตรวจพิสูจน์แล้วต้องจัดทำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ โดยมีผลการตรวจพิสูจน์ที่เป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีระดับการลงความเห็นทั้งหมด 7 ระดับ

มาตรฐานสากล ISO 17020 เป็นมาตรฐานข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจประเภทต่างๆ ทั้งหน่วยตรวจภายในองค์กร หน่วยตรวจที่ให้บริการทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งหน่วยตรวจประเภทบุคคลที่สาม ซึ่งแสดงถึงความสามารถ ความเป็นกลาง และการบริหารกิจกรรมการตรวจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อกำหนดประกอบด้วย

ข้อกำหนดทั่วไป ความเป็นอิสระ การรักษาความลับ

ข้อกำหนดด้านโครงสร้าง ด้านการบริหาร สถานะทางกฎหมาย ด้านองค์กร และการบริหาร

ข้อกำหนดด้านทรัพยากร บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก และ เครื่องมือ การจ้างเหมาช่วง

ข้อกำหนดด้านกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการและวิธีการตรวจ การจัดการตัวอย่าง บันทึก

การตรวจรายงานการตรวจและใบรับรองการตรวจ ข้อร้องเรียนและอุทธรณ์ กระบวนการจัดการกับข้อร้องเรียน และอุทธรณ์

ข้อกำหนดระบบการบริหารงาน A : เอกสารระบบบริหารงาน หรือ B : ข้อกำหนดตาม ISO 9001 เอกสารระบบการบริหารจัดการ การควบคุมเอกสาร การควบคุมบันทึก การทบทวนการบริหาร การตรวจประเมินภายใน การปฏิบัติการแก้ไข การปฏิบัติการป้องกัน

ขั้นตอนคร่าว ๆ ในการขอรับการรับรองระบบมาตรฐานสากล ISO 17020:2012 ได้แก่ ศึกษาเรียนรู้ข้อกำหนดให้เข้าใจ จัดทำเอกสารหลักฐานตามข้อกำหนด ยื่นขอการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) รับการตรวจประเมิน แก้ไขความไม่สอดคล้องตามข้อกำหนด เมื่อส่งหลักฐานการแก้ไขครบถ้วนแล้วจะได้รับการรับรอง โดยสามารถนำสัญลักษณ์ที่ได้รับการรับรองมาพิมพ์ลงบนรายงานผลการตรวจพิสูจน์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดของระบบมาตรฐาน ISO 17020:2012 นี้เป็นข้อกำหนดที่เข้ากันได้ดีกับการตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนลายมือชื่อที่ต้องการความน่าเชื่อถือขั้นสูง เนื่องจากรายงานผลการตรวจพิสูจน์ถูกนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะของการพิพาท การโต้แย้งระหว่างคู่ความ การทำให้เชื่อมั่นได้ว่าการตรวจพิสูจน์ดำเนินการจากหน่วยตรวจที่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐานที่เน้นเรื่องความเป็นกลาง การรักษาความลับ รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการทุกกระบวนการ ที่มีเอกสารหลักฐานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ จึงเป็นรายงานผลการตรวจที่เพิ่มความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

ASTM, S. Standard Guide for the examination of handwriting & Terminology for expressing conclusions of Forensic Document Examiners, Annual Book of the ASTM standards Vol 14.

Conway, J.V.P. (1959). Evidential Documents. Illinois: Charles C Thomas.

Ellen, D. (1989). The Scientific Examination of Documents: Methods and Techniques. West Sussex: Ellis Horwood Limited.

Harrison, W.R. (1958). Suspect Documents: Their Scientific Examination. New York: Praeger.

Hilton, O. (1982). Scientific Examination of Questioned Document. New York: Elsevier Science Publishing Co.

Osborn, A.S. (1929). Questioned Documents. 2nd ed., Chicago:Nelson-Hall Co.

กิจจา สุนทรส สมชาย ศิริพันธุ์ และ สมชาย อมรสุนทรสิริ. การตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง (เทคนิคการตรวจลายเซ็น) กรุงเทพมหานคร: กลุ่มตรวจสอบพยานเอกสาร สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2547

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4557 (พ.ศ.2556) เรื่อง ยกเลิกและกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การตรวจสอบและรับรอง -ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจ ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 130 ตอนพิเศษ 109 ง ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2556